

Obsah praktické přílohy navazuje na články rubriky „Otevíral jim oči“. Nabízí využití obsahu těchto článků v katechetické praxi. Naším tématem je osoba Ducha svatého. Pro praktickou práci v katechezi, která má věřící sblížit s jeho osobou, vyjdeme z přístupových cest, které ve svém článku nastínil profesor C. V. Pospíšil. První dvě vedou k poznání Ducha svatého skrze zkoumání vnějších skutečností, třetí a čtvrtá cesta jsou úzce spjaty s životem a vírou člověka. Jedná se o tyto cesty:

1. cesta vede k poznávání Ducha svatého skrze symboly, s nimiž se setkáváme v Písmu svatém (ohněň, voda, holubice, vítr...). Pro tuto cestu platí, že leccos o Duchu svatém odhalují, ale také zahalují, neboť nevyjevují jeho nejvlastnější podstatu. Duch svatý není holubice, ale je osobou Nejsvětější Trojice apod. Tuto cestu proto nedoporučujeme používat u malých dětí, které ještě nemají rozvinuté abstraktní myšlení. Více viz s. 9.
2. cesta vede k poznávání Ducha svatého skrze jeho jednání v dějinách spásy a ve stvoření. Článek sr. M. Pitterové poskytuje souhrnný přehled, jak se Duch svatý v jednotlivých etapách dějin spásy projevoval. Článek J. Šlégra pak propojuje působení Ducha svatého v symbolech během slavení svátostí, které ony události dějin spásy zpřítomňují. Volba této cesty k poznávání projevů Ducha je přiměřená starším dětem, mladým, ale též dospělým lidem. Ti znají většinou jednotlivé události Božího plánu spásy a tato cesta jim má napomoci pochopit jej jako celek. Mladším dětem můžeme propojit jednotlivé události dějin spásy se slavením svátostí.
3. cesta je založena na osobní zkušenosti pokřtěného člověka, kterou nabývá v různých životních situacích. Poznává působení Ducha svatého ve svém životě.
4. cesta se týká poznávání skutečnosti, že Duch svatý působí přednostně v nitru člověka a tím mu rovněž zprostředkovává účast na životě Nejsvětější Trojice.

Na následujících stránkách postupně představíme scénáře a aktivity pro věřící různých věkových skupin nebo etapy víry. U každého bloku praktických aktivit se budeme odvolávat na jednu z výše uvedených přístupových cest.

Obsah přílohy:

- A **Dar Ducha svatého ve křtu a jeho působení v člověku.** Určeno mladším dětem do 9 let věku. Přístupová cesta 2.
- B **Duch svatý a Boží království.** Pro starší děti asi od 9 do 11 let. Přístupová cesta 3.
- C **Duch svatý v dějinách spásy.** Pro dospívající a mladé lidi. Počáteční přístupová cesta 2, lze pokračovat cestou 3.
- D **Duch svatý a naplnění lidského života.** Pro mladé a dospělé lidi, např. v rámci přípravy na biřmování. Přístupová cesta 4. Tento blok obsahuje i téma **Duch svatý působí ve všech národech.**
- E **Letnice a letnice pohanů.** Práce s biblickými texty Sk 2,1–13 a Sk 10,1–11,18. Přístupové cesty 3 a 4.

V závěru praktické přílohy je uveden seznam všech pomůcek k tématu tohoto čísla, které jsme umístili na naše internetové stránky www.cestykatecheze.cz do rubriky „Ke stažení“. Nacházejí se ve složkách, jejichž označení začíná 1201.

A DAR DUCHA SVATÉHO VE KŘTU A JEHO PŮSOBNÍ V ČLOVĚKU

Pro děti do 9 let

Osobu poznáváme na základě jejího životního příběhu. Pro mladší děti jsou příběhy nejsrozumitelnější formou, jak porozumět působení Boha. Příběh Ducha svatého jim můžeme představit jednak na počátku veřejné činnosti Ježíše Krista počínaje křtem v Jordánu, jednak jejich vlastním příběhem víry, který začíná křtem.

Při výkladu Ježíšova křtu není třeba dětem vysvětlovat složitou skutečnost, že je jeden Bůh ve třech osobách. To je tajemství víry. My však víme, že Boží osoby působí jednotlivě, i když vždy ve vztahu k ostatním dvěma. Zcela názorně je to vidět na příběhu o Ježíšově křtu. Zde se nejen Duch svatý ukazuje přítomným viditelně, ale také je zde počátek Ježíšova veřejného působení, které koná v Duchu svatém, neboť ten je stále s ním, jak píše evangelista Marek i Lukáš (L 4,1). Na Ježíšově jednání pak můžeme dětem ukázat, k jakým projevům lásky Duch svatý člověka vede.

Tento přístup také vychází z pedagogiky křesťanské iniciace dětí (neboli uvádění dětí do křesťanského života): má-li být v dítěti probuzena víra v Boha, je nezbytné, aby se setkalo s Ježíšovou láskou. Když spojíme dar Ducha svatého, který dítě přijalo ve křtu (Duch svatý z nás ve křtu činí Boží syny a dcery, naplňuje naše srdce láskou a přebývá v něm), s naším jednáním, učíme dítě uvědomovat si působení Boží skrze Ducha svatého v jeho vlastním životě. Jednání dítěte by pak mělo být více motivováno touhou po dobru, ke kterému nás vede Duch svatý, než učením o přikázáních, která „je správné“ dodržovat.

Katechetovi doporučujeme jako přípravu na katechezi s dětmi pročíst a promyslet působení Ducha svatého podle Ř 8 (výmluvné jsou např. verše 5, 6, 8–10, 14, 26 nn).

SCÉNÁŘ PRO PRÁCI S DĚTMI

Naše téma můžeme zpracovat dvěma způsoby, podle toho, zda vyjdeme z události křtu v životě dítěte, nebo z biblického příběhu o křtu Pána Ježíše. Obsah obou je stejný, liší se pouze v uspořádání:

- od křtu dítěte ke křtu a životu Pána Ježíše a odtud zpět k podobnosti se životem dětí;
- od křtu Pána Ježíše ke křtu dítěte a srovnání úlohy Ducha svatého v Ježíšově životě a v životě dětí.

1. Křest dítěte

Vyjdeme z události křtu, kterou děti prožily, i když byly třeba ještě úplně malé a nic si z toho nepamatu-

jí. K. požádá rodiče, aby dětem vyprávěli o jejich křtu a ukázali jim památku na křest: křestní svíci a roušku, fotografie či videozáznam.

Po probrání vnějších okolností – co se děti o svém křtu dozvěděly, případně po zhlédnutí krátkého videozáznamu ze křtu některého dítěte nabídneme dětem obrázky se symbolickými předměty: voda, bílé šaty, olej, svíce. Úkolem dětí je seřadit je do správného pořadí, jak si to zapamatovaly z vyprávění. Připomeneme si, že:

- při polití vodou kněz říká: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ V tu chvíli z nás Duch svatý činí (adoptivní) syny a dcery Boží;
- při oblékání do nových šatů (někdy se používá jen bílá rouška) jsme dostali „znamení“ synů a dcer Božích, naše srdce je naplněno Duchem svatým, zlo v něm nemá žádné místo;
- při mazání posvátným olejem, tzv. křížmem, jsme připojeni k „Božímu lidu“, tj. rodině Božích dětí, kterou Duch svatý neustále shromažďuje a ve které jsme si vzájemně bratry a sestrami a chválíme v modlitbě společně Boha, slavíme slavnosti apod.
- za nás tatínek nebo kmotr rozsvítil křestní svíci, která symbolizuje „světlo Kristovo“. Od té chvíle nám Duch svatý stále pomáhá vidět a šířit Kristovo světlo, to je jeho láska k nám, a také dobrý příklad a umění porozumět věcem Božím.

2. Ježíšův křest

Událost Ježíšova křtu potvrzují všichni evangelisté. Markovo a Lukášovo evangelium zmiňují, že Duch svatý, který se po křtu ukázal nad Ježíšem jako holubice, jej po této události odvedl na poušť a od této chvíle ho vedl (viz článek M. Pitterové, s. 15). To bude pro naši katechezi s dětmi stěžejní výpověď (srov. také článek D. Vopřady, s. 7: „Člověk přichází na svět, aby přijal osobní lásku Boha, Ducha svatého, a tento Duch jej na této cestě provází až do konečného naplnění cíle, kterým je patření na Boha v Otcí.“).

Pro práci s dětmi vybereme text Mk 1,4–12, jehož první část můžeme převyprávět, druhou přečíst doslova. Například:

U řeky Jordán, nedaleko Jeruzaléma, kázal a křtil Jan Křtitel. Byl to prorok, který lidem připomínal smlouvu s Bohem. Říkal: „Čiňte pokání a dejte se pokřtít na odpuštění hříchů.“ A lidé, kteří měli rádi Boha, vstupovali do řeky a nořili se do ní na znamení, že v ní nechávají své hříchy. Jan jim říkal také o Ježíši: „Za mnou přichází někdo silnější, než jsem já; nejsem hoden, abych se sklonil a rozvázal řemínek jeho obuvi. Já jsem vás křtil vodou, on vás bude křtít Duchem svatým.“

⁹V těch dnech přišel Ježíš z Nazareta v Galileji a byl v Jordánu od Jana pokřtěn. ¹⁰V tom, jak vystupoval z vody, uviděl nebesa rozevřená a Ducha, který jako holubice sestupuje na něj. ¹¹A z nebe se ozval hlas: „Ty jsi můj milovaný Syn, tebe jsem si vyvolil.“ ¹²A hned ho Duch vyvedl na poušť.

W Ukažte dětem katechetický obraz Ježíšova křtu od G. Pery (obraz je ke stažení na www). Povšimněte si gest rukou jednotlivých osob. Co vyjadřují? Kdo dává atmosféru celé scéně? Kdo je zde v tuto chvíli nejdůležitější? (Je to Duch svatý, který jako by propojoval dění na zemi s „nebem“, tedy s Bohem Otcem, jehož hlas se ozývá. A právě Duch svatý naplňuje Ježíše – viz žlutá barva – a všechny přítomné vede k postoji modlitby. Všichni se soustředí na to, co jim chce Bůh říct.)

Pokud děti porozuměly této výpovědi, je právě nyní vhodná chvíle na ztišení a modlitbu. K. je může naučit úvodní verš známé modlitby: „Přijď, Duchu svatý, naplň srdce svých věřících a zapal v nich oheň své lásky.“

3. Duch svatý v našem životě

Tuto část je na místě realizovat až ve druhém setkání s dětmi. Jejím záměrem bude ukázat na příkladu Ježíše Krista, k čemu jej Duch svatý vedl a jak spolu s ním působil, abychom děti připravili na spolupráci s Duchem svatým v jejich každodenním životě.

DUCH SVATÝ VE VÝUCE NÁBOŽENSTVÍ

Lze o Duchu svatém „vychovávat“ děti, se kterými se setkáváme ve školách a které nemají nebo zatím nepřijaly dar víry, aby nešlo jen o mluvení, které je dětem vzdálené a v zásadě nesrozumitelné?

Evangelium podle sv. Jana uvádí, že Duch svatý „vane, kam chce“ (J 3,8). Jiná místa Písma dokazují, že je to On, který působí v lidech veškeré dobro a směřuje jejich myšlení k otázkám po smyslu věcí. Účelem výuky náboženství, která má charakter první evangelizace, je nabídnout dětem a mladým lidem poznání víry v Boha tak, aby jim k Němu pomohla otevřít cestu. V tom může učitel náboženství

Výchozím biblickým textem pro nás budou krátké epizody z Markova evangelia, které lze společně nazvat „Ježíšův den“. Jde o události podle Mk 1,14–39: Ježíš hlásá Boží království, Ježíš povolává učedníky, Ježíš učí v synagoze, Ježíš uzdravuje posedlého, Petrovu tchyni a mnoho nemocných, Ježíš se modlí na osamělém místě, Ježíš jde s učedníky do všech městeček Galileje, protože evangelium je určeno všem.

Na www si můžete stáhnout obrázky a prezentaci k výše uvedenému textu. Na základě nich nechte děti uvažovat, k čemu a proč vedl Ježíše Duch svatý (tedy láska, která jej spojuje s Otcem).

Připomeňte dětem další osoby, které jednaly pod vedením Ducha svatého: Pannu Marii (plnou milosti, tj. Ducha svatého), která přijala od Boha úkol stát se maminkou jeho Syna; Alžbětu chválicí Boha při setkání s Marií; Simeona a Annu, kteří pod vedením Ducha svatého rozpoznali v dítěti Ježíši Spasitele. Na nich je zřejmé, jak člověk může porozumět Božím záměrům, a to ho vede ke chvále Boha.

Trpělivě využívejte příležitostí, které dětem pomohou nejen porozumět spolupráci s Duchem svatým a učení rozlišovat dobro a zlo v denních situacích, ale přinesou jim z tohoto poznávání radost. Obracejte se s dětmi k Duchu svatému v modlitbě.

počítat s pomocí Ducha svatého a s jeho působením i v srdcích dětí. Úkolem učitele je vytvářet prostor k tomu, aby se děti a mladí lidé o „dobru“ nejen učili a diskutovali o něm, ale aby na něm měli aktivní účast, přemýšleli o něm a byly jim ukazovány souvislosti mezi vírou v Boha a pozitivním příkladem života mnohých křesťanů apod.

V uvedeném smyslu je tedy na místě hovořit ve výuce náboženství i o Duchu svatém. Představit ho jako Boží osobu, která působí to, co prožíváme jako obohacující, radostné, dobré... Proto lze i pro výuku náboženství vybrat a přizpůsobit některé nabízené postupy a aktivity v této příloze.

B DUCH SVATÝ A BOŽÍ KRÁLOVSTVÍ

Pro starší děti ve věku 9–12 let

Podle apoštola Pavla jsme se nejen *stali* adoptivními Božími syny a dcerami, ale *přijali* jsme též Ducha synovství: „Protože jste synové, poslal Bůh do našich srdcí Ducha svého Syna, Ducha volajícího Abba, Otče.“ (Ga 4,5)

Pozvěte tedy děti, aby prožily dobu postní, která je dobou přípravy na obnovu křestní slibu, v duchu rozpoznávání, co znamená být si vzájemně bratry a sestrami, kteří se dokážou spojit a vykonat nějaké dobré dílo ve prospěch těch, kteří jsou osamělí nebo potřebují pomoc. Pomozte přitom dětem si uvědomit, že tvůrcem společenství mezi křesťany je Duch svatý.

Vyděte z obsahu modlitby Božích dětí „Otče náš“; uvědomte si společně, že zde prosíme o příchod Božího království – tj. Boží vlády v nás a v našem společenství. „Boží vládu v nás“ můžeme dětem představit jako působení Ducha svatého v našem srdci: čím lépe mu budeme naslouchat a necháme jej v sobě působit, bude nás Duch svatý přetvářet, „abychom byli jemu podobnými, a zdokonalí nás podle Otcovy vůle, neboť člověka učiní k obrazu a podobě Boží“ (srov. s. 6).

Děti v tomto věku uspokojí činnost, kterou je možné uvést do tématu a zároveň jim dát prostor ke konání. Při něm získají zkušenost, na jejímž základě mohou porozumět výše uvedenému. Nabízíme vám několik aktivit, které mají děti motivovat k přemýšlení nad společnými dobrem a příspěvkem každého z nich k němu.

Před nebo během realizace aktivity prostě Boha o požehnání a po úspěšném zakončení společného díla poděkujte Duchu svatému za jeho působení mezi vámi např. při bohoslužbě slova nebo při mši svaté. Vhodným textem je např. čtení ze Skutků apoštolů Sk 2,36–47.

AKTIVITY

Dar společenství

Cíl: Pokud se křesťané chtějí podílet na budování lepšího světa, aby byl spravedlivější, musejí si být vědomi, že jde v první řadě o dílo Božího Ducha, který v člověku působí. Bůh ale nechce, abychom se o to snažili jako jednotlivci, ale jako členové společenství, které pracuje na zlepšení světa společně!

Čas: celé setkání

Příprava katechety (dále K.): K. vybere sám nebo ve spolupráci s farní radou, místní Charitou, kancelář Papežských misijních děl, rodiči dětí apod. skupinu

lidí, kteří by potřebovali pomoc, kterou jim mohou poskytnout děti. Nemusí jít jen o materiální pomoc, ale např. o výrobu velikonočních dáreků, které potěší osamělé či nemocné a budou pro ně obsahovat např. povzbudivé poselství. Doporučujeme vybrat něco, kde se uplatní manuální práce dětí.

Materiál: podle zvoleného výsledku

Postup:

Katecheta vysvětlí situaci lidí, kteří něčím strádají. Vyzve děti k přemýšlení, jak a kdo pro ně může učinit život spravedlivějším. Vede je k rozpoznání, zda i děti

samy k tomu mohou nějak přispět. Poté jim připraví pracovní prostředí a vyzve je k práci. Ideální je, když lze práci mezi dětmi rozdělit – každý koná to, co nejlépe umí, aby si děti uvědomily výsledek jako plod vzájemné spolupráce. Je-li to možné, odevzdejte připravené výrobky společně adresátům nebo alespoň jejich zástupci.

Válka a mír (pro děti od 8 let)

Cíl: Noviny a televize nám ukazují úmrtí, krádeže a jiná lidská dramata. To vyvolává otázky, jak svět může nadále existovat, když je plný rozdělení, smrti a válek. Tato aktivita chce vyjádřit, že ve světě je také mnoho dobra. Často je konají lidé, kteří jsou pro širší veřejnost anonymní, nedočteme se o nich ani v historických knihách, ale jsou plni lásky k Bohu a k lidem, které vnímají jako své bratry a sestry.

Čas: 10 minut

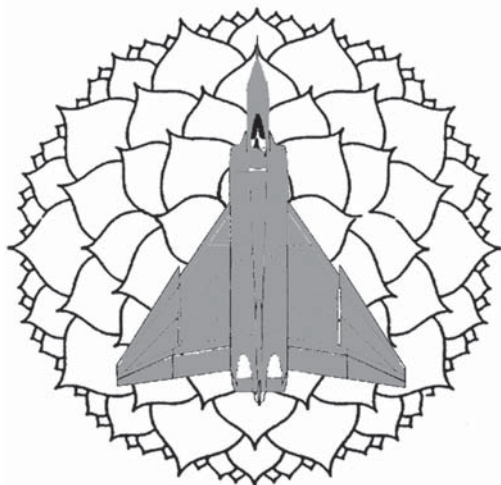
Příprava: K. vybere z novin nebo z internetových zpráv několik tragických oznámení o událostech, které působí utrpení nebo rozdělení mezi lidmi. Může jít o příběh z války, loupežné přepadení, zneužívání dětí apod. Tato oznámení nalepi na tmavé papíry a zvýrazní jejich titulky. Text oznámení musí být krátký a dobře čitelný. K. umístí tmavé papíry do středu nástěnky nebo plakátu (balicí či flipchartový papír) ve tvaru letadla, lodi nebo děla... Dále K. připraví barevné papíry veselých barev ve tvaru okvětních lístků a fixy pro děti. Barevné papíry (okvětní lístky) narovná na stůl ve tvaru květiny.

Materiál: čtvrtka, barevné papíry, lepidlo nebo lepicí páska, fixy

Postup:

K. uvede děti do tématu: „Ve světě je mnoho zla (to ukazují zprávy na nástěnce), ale je zde také mnoho dobra. V novinách se o něm píše jen občas, proto se zdá, že dobro je jen vzácné. Ale možná o nějakém dobru víte. Vaším úkolem je přečíst si zlé zprávy a zkusit na barevné papíry na stole napsat nebo nakreslit dobrou zprávu, o které jste slyšely, nebo

jste nějaké dobro samy zažily (např. někdo se ujal opuštěné holčičky; někdo se někomu omluvil; někdo se přiznal ke krádeži a vrátil peníze...). Každý zápis bude na plakát umístěn tak, že kolem útvaru představujícího válečnou zbraň (letadlo, loď, dělo) budou umístěny okvětní lístky s „dobrymi zprávami“, které představují mnoho malých i velkých znamení dobra. K. hovoří s dětmi o tom, co působí války a co přispívá k míru a jak nám Duch svatý pomáhá vidět kolem sebe dobro a podílet se na něm.

Jiná varianta:

Postup: Katecheta položí na stůl různé obrázky z novin (mohou je najít a vystříhat i děti samy). Každé dítě si může během dvou minut vybrat dva obrázky: jeden, který představuje problém ve společnosti, důsledek špatného přístupu k člověku, ovoce egoismu a hříchu; druhý obrázek bude zdůrazňovat gesto lásky, štědrosti, dobroty. Děti obrázky popíší a porovnájí mezi sebou. Katecheta vede rozhovor s dětmi, který směřuje k poznání, že křesťany má v jejich jedné věst pouze láska, která je osvícena světlem Ducha svatého a podněcuje člověka, aby žil a spoluplytvářel společenství, které bude žít v harmonii a míru.

Boj s konzumismem (od 11 let)

Cíl: Rozvoj techniky přináší člověku výhody, ale také rizika. Každodenní způsob života lidí ovlivňuje, do jaké míry bude naše společnost ohrožena odpadky, vyčerpáním přírodních zdrojů, znečištěným ovzduším apod. Tato aktivita nabízí dětem příležitost objevit konzumní postoje, které ničí životní prostředí, a podílet se na uskutečňování společenských změn.

Postup: Cílem aktivity je pomoci dětem objevit rizikové jednání lidí a jeho důsledky. K takovému jednání patří např.: bezohledné nakládání s odpadky z domácnosti; nekontrolovaná spotřeba elektrické energie a vody; zbytečné používání automobilů; čas-

té nákupy a výměna oblečení podle poslední módy apod.

Ve druhém kroku si děti vyberou jednu oblast, kterou budou sledovat ve své rodině. Aktivita bude trvat celkem dva týdny. Nejde o to, aby děti „nutily“ členy rodiny změnit způsob života, ale aby se samy dozvěděly, že spotřebu je třeba kontrolovat a usměrňovat (např. i tříděním odpadu).

V prvním týdnu budou děti sledovat spotřebu z vybrané oblasti. Například: počítají množství vnesených odpadkových košů, množství spotřebované elektřiny a vody (za pomoci dospělého člena rodiny, který pomůže dětem získat odpočet spotřebované energie či vody); množství spotřebovaného benzínu apod. Dítě seznámí členy rodiny s výsledky svého šetření a zeptá se jich, zda by byli ochotni šetřit. Jejich názory si zapíše nebo zapamatuje. Pokud rodina souhlasí se šetřením, prodiskutuje možné způsoby a děti sledují spotřebu další týden.

Při společném setkání si sdělíte výsledky: kdo vydržel, kdo se s jakou potázel ve své rodině, jak je kdo spokojen s výsledky šetření, jaká další opatření bychom mohli zvolit, jak lidi motivovat ke kontrole a omezení spotřeby?

Můžete vytvořit plakát nebo nástěnku se záměrem a výsledky vaší aktivity, umístit ji na veřejné místo ve škole či v kostele a získat tak další lidi ke spolupráci.

Koutek „vzájemnosti“ (pro děti od 6 let)

Cíl: rozvíjet ve skupině atmosféru vzájemnosti, sdílení a spolupráce; zažít intenzitu dobrých vztahů a tím okusit krásu Božího království. Tato zkušenost může děti motivovat k přemýšlení a také k vlastní aktivitě, aby přispěly k dobré atmosféře skupiny.

Materiál: koberec, nástěnka, polštáře, plakáty, stuhu...

Postup: Pozvěte děti ke společné činnosti – k vytvoření místa, kde se budou cítit dobře, dokážou se zde ztížit a přemýšlet. Bude to místo, kde k sobě budeme vzájemně ohleduplní a „jemní“. Děti dostanou materiál a vyhrazené místo, nejlépe v rohu místnosti, aby si je ozdobily a zařídily dle své fantazie. Tento prostor budete používat jen při určitých příležitostech: když katecheta vypráví příběh; když nějaké dítě vypráví o svém zážitku; když děti dokážou společně mlčet a je k tomu příhodná chvíle; když je ve skupině atmosféra vhodná ke sdílení pocitů.

Náměty jsou vybrány z publikace MARCHIONI, G.

Per una catechesi in dialogo con la vita. Torino : Elledici, 2010. Přeložila a upravila M. Zimmermannová.

C DUCH SVATÝ V DĚJINÁCH SPÁSY

Návrhy pro dospívající a pro mladé lidi začínající ve víře

Ve křtu jsme dostali účast na věčném synovství Ježíše Krista, a to skrze působení Ducha svatého. Jinými slovy: Bůh nás jednou provždy přijal za své syny

a dcery. Duch, který v nás přebývá, v nás také působí, a to podobně, jako můžeme „vyčíst“ z dějin spásy – tj. z dějin lidí, kteří byli vyvoleni Bohem a přijati do společenství s Ním. Nahlédněme do těchto dějin skrze biblické texty a ptejme se: Kdo je Duch svatý a jak v lidských životech působil a působí?

Ze závěrů vašeho zkoumání Písma můžete vytvořit obraz podobný tomu, který najdeme na okně v bazilice sv. Petra v Římě: Holubici si překreslete na velký papír a do jednotlivých paprsků vepíšete, jak Duch svatý v životě lidí působí. Pokud pracujete s malou skupinou, probírejte jednotlivé etapy dějin spásy postupně, v každém setkání jednu. Pokud máte velkou skupinu, rozdělte ji na menší skupiny a každé zadajte úkol prozkoumat jednu z níže uvedených etap dějin spásy, v nichž se Duch projevuje různým způsobem.

... DUCH TVŮRCE VESMÍRU A DUCH ŽIVOTA

Biblický text 1. a 2. kap. knihy Genesis, vypište tyto verše: Gn 1,1–2; Gn 1,26–27; Gn 1,28; Gn 2,7.

Uvažujte: Co tyto výroky vypovídají o vztahu Ducha svatého a stvoření? Z teologie, která zkoumá Písmo svaté jako celek, víme, že Bůh je trojjediný. I když jedná opravdu jednotlivá Boží osoba, vždy důsledně ve vztahu k ostatním dvěma. Svět tedy stvořil Otec, ovšem podle Syna a v síle Ducha svatého. Sv. Irenej, biskup z Lyonu a jeden z tzv. církevních otců 2. století, vysvětloval tuto skutečnost následujícím obrazem: Syn a Duch se účastní stvoření coby „Otcovy ruce“, tj. Slovo a Moudrost. Syn je obrazem – modelem veškerého stvoření, Duch je jeho podoba, Moudrost, s níž je vše uspořádáno. Když Bůh tvoří člověka, hovoří v množném čísle: „Učiňme člověka“, jako by se

Otec obracel k Synu i k Duchu. Poslední verš nám dává poznat, že Boží duch nám dává sílu k životu.

Bůh ale své stvoření neopouští, nýbrž svým Duchem v něm působí nadále. Hleďte, jak se neustále projevuje ve světě tvořivá síla Ducha (obnova přírody; neustálý vývoj různých forem života; obnova harmonie tam, kde zavládl chaos; navazování vztahu mezi člověkem a Bohem...).

... DUCH, KTERÝ VEDL IZRAELE

Četba: Gn 3, vypište verše: Gn 3,14–15; Gn 3,20–21.

Uvažujte: Mohl hřích Adama a Evy zničit Boží dílo? Jak Bůh reaguje na jejich hřích? Určitě bylo narušeno společenství mezi Bohem a lidmi (to symbolizuje vyhnání ze zahrady); člověk ztratil přístup ke stromu života (symbolu věčného života). Ten bude umožněn až těm, kdo si „vyperou roucho Beránkovou krví“ (Zj 2,7; 22,2.14.19). Avšak život člověka raněného hříchem pokračuje dál, protože na člověku spočívá neodvolatelné Boží požehnání (srov. Gn 1,28 a Gn 3,20). Bůh navíc slibuje záchranu (viz verš 3,15, tzv. „protoevangelium“) a také vrací lidem jejich důstojnost (to vyjadřuje obraz oblečení Adama a Evy a přikrytí jejich hanby).

Bůh člověka neopustí. Boží duch působí, aby dal do pohybu příběh, který označujeme pojmem DĚJINY SPÁSY. Boží duch v něm nejprve povede vnitřním hlasem Abraháma, Jákoba či Mojžíše, aby hledali jediného Boha a následovali ho. Božího ducha však nemají jen tito vyvolení. Například na cestě pouští k zaslíbené zemi sdílí Mojžíš se „staršími“ svůj úkol: také v nich působil Duch Hospodinův (srov. Nm 11,17; 25.26.29).

Bůh je v dějinách Izraele mocně přítomen a jedná i v obtížných situacích způsobem vždy novým: inspiruje soudce a vojevůdce, aby víra v jediného Boha zůstala neporušená, pomáhá králům Davidovi a Šalomounovi: činí z nich znamení jednoty dvanácti izraelských kmenů a podněcuje vybudování chrámu v Jeruzalémě jako posvátného místa, které má povzbuzovat setrvání ve víře pro všechny izraelský lid. Posledním prorokem byl Jan Křtitel: ohlášení jeho narození je plně velkých zaslíbení. Když budete listovat Bibli, dočtete se, jak na jednotlivých soudcích, králích a prorocích „spočinul Hospodinův duch“.

Návrh na aktivitu: Mnoho umělců se snažilo ztvárnit působení Ducha v osobnostech, jako jsou Mojžíš, Izajáš a další proroci. V Sixtinské kapli v Římě namaloval Michelangelo působivé obrazy. Najděte a prohlédněte si reprodukce některých postav, které Michelangelo ztvárnil, a snažte se poznat podle jejich gest, co konkrétně konali pod vlivem Ducha svatého.

... DUCH, JENŽ MOCNĚ PŮSOBIL V JEŽÍŠOVĚ ŽIVOTĚ

Vzpomínejte: Evangelium nám plně zjevuje Božího Syna. Ten jedná vždy pod vedením Ducha svatého. A nejen Ježíš, ale i osoby, kterým Bůh svěřuje nějaký úkol nebo dává prorockého ducha. Vzpomeňte si a sepište události, ve kterých byl Duch svatý hlavním protagonistou nebo se nějakým způsobem v Ježíšově životě projevil. Můžete přitom prolístat evangelium, zvláště podle sv. Lukáše (doporučené texty: L 3,22; L 4,1; L 4,16–19; L 10,21). Při čtení evangelií si uvědomujeme, že každá událost v Ježíšově životě byla vedena Duchem svatým. Nejčastěji to výslovně zmiňuje evangelista Lukáš (podrobněji viz článek M. Pitterové).

Četba: L 4,14–21

Po návratu z pouště je Ježíš připraven říci, proč přišel na tento svět. Ve svém poslání se Ježíš úplně svěřuje Duchu svatému a od něj dostává moudrost k vyučování, moc k uzdravování, pohnutí k modlitbě k Otci a radost z ní... Také v některých případech, kdy evangelisté přímo nezmiňují Ducha svatého, poznáváme z jejich vyprávění, že Ježíš je veden zvláštní mocí. Zástupy i učedníci tím byli udiveni a ptali se: „Co to je? Nové učení plné moci – i nečistým duchům přikáže, a poslechnou ho.“ (Mk 1,27; srov. také Mk 2,12; Mk 7,37)

... DUCH, KTERÉHO JEŽÍŠ SLIBUJE SVÝM UČEDNÍKŮM, ABY MOHLI POKRAČOVAT V JEHO DÍLE

O slavnosti stánků vystoupil Ježíš a zvolal: „Jestliže kdo žízní, ať přijde ke mně a pije! Kdo věří ve mne, proudy živé vody poplynou z jeho nitra, jak praví Písmo.“ Evangelista Jan, který o této události vypráví, zdůrazňuje, že to Ježíš řekl o Duchu svatém, kterého přijmou ti, kdo v něho uvěřili (J 7,37).

V noci, kdy slaví poslední večeři před svým utrpením, zjevuje Ježíš svým učedníkům dar, který jim dá: zanechá jim svého Ducha, to znamená celý svůj život, svou sílu, lásku, spasitelné činy, svůj způsob myšlení a rozhodování. Ježíš věděl, že jeho učedníci po jeho smrti propadnou strachu a smutku. Dar Ducha jim měl dát všechnu sílu, kterou potřebují.

Četba: 14. kapitola Janova evangelia

Návrh aktivity: Přečtěte si uvedený text a pokuste se zrekonstruovat Ježíšův dialog s apoštoly. Zaměřte se zejména na příslib Ducha svatého a jeho působení v učednících.

... DUCH, KTERÝ PŘI LETNICÍCH DÁVÁ VZNIKOUT NOVÉMU LIDU: CÍRKVI

O svátku Letnic sestoupil Duch svatý na apoštoly, kteří byli spolu s Marií shromážděni ve večeřadle:

Četba: Sk 2,1–4

Kdo si umí představit takovou moc? Nikdo předtím neviděl něco podobného. Všichni mohou potvrdit „novost“ podivuhodných činů:

- při sestoupení Ducha svatého se objevují zvláštní znamení: hukot podobný větru, jazyky jakoby z ohně, mluvení jinými jazyky ve vytržení a konečně i to, že všichni shromáždění lidé rozuměli kázání apoštolů, každý ve svém jazyce;
- v den Letnic se nechalo pokřtít na tři tisíce lidí! (Sk 2,27–41);
- rychle se tvoří první společenství věřících a jejich způsob života udivuje a získává sympatie: mají všechno společné, nikdo nestrádá, protože se každému dává to, co potřebuje, mají jedno srdce a jednu duši! (Sk 4,32–35);
- Duch sestupuje i na pohany (Sk 10,44–48);
- slovo Boží je hlásáno i za hranicemi Palestiny. Evangelium se šíří a vznikají stále nová církevní společenství;
- svědkové evangelia, apoštolové, neztrácejí smělost a odvalu, ani když jsou pronásledováni a vězněni. Neustávají ve svém poslání, protože Duch je vede a posiluje (Sk 5,17–21; 7,55–60);
- Bůh působí velké obrácení: Pavel z Tarsu, pronásledovatel křesťanů, byl oslepen světlem Ducha a stává se apoštolem Páně. Nikdo a nic už nemůže bránit jeho nadšení pro evangelium.

Návrh aktivity: Do mapy Středomoří dokreslete symboly, které budou ukazovat rozšíření evangelia z Jeruzaléma ke všem národům.

... DUCH, KTERÝ VEDE LIDSTVO K NOVÉMU NEBI A NOVÉ ZEMI

Letniční obnova stvoření ještě není u konce. Také toto nové stvoření bude, tak jako člověk, vysobozeno z porušení a smrti: Celé tvorstvo toužebně vyhlíží a čeká, kdy se zjeví sláva Božích synů (Ř 8,19). Pod vedením Ducha svatého lidstvo kráčí ke svému dovršení.

Četba: Zj 21,1–5

Návrh aktivity: Vytvořte plakát např. formou koláže různých obrázků na téma „A viděl jsem nové nebe a novou zemi, neboť první nebe a první země pominuly“.

Text byl zpracován podle italské příručky Ricevi il sigillo dello Spirito, vydalo nakladatelství Elledici v roce 2011 k přípravě na biřmování. Autoři: Ballis, Montagna, Fabbri.

D DUCH SVATÝ A NAPLNĚNÍ LIDSKÉHO ŽIVOTA

Pro mladé a dospělé lidi

Náměty jsou určeny pro pokřtěné věřící (také např. pro skupinu biřmovanců). Jejich záměrem je vytvořit prostor pro vzájemné sdílení zkušeností víry a uvědomění si působení Ducha svatého v nitru člověka.

Východiskem katecheze může být vybraná část z některého z článků tohoto čísla revue *Cesty katecheze*. Doporučujeme zejména tyto texty:

- z článku D. Vopřady o Duchu svatém v dějinách spásy podle sv. Ireneje z Lyonu jde o část nazvanou „Duch svatý a naplnění lidského údělu“;
- z článku prof. C. V. Pospíšila je pro zvolený postup vhodná část od 4. odstavce podtitulu 1 (Symboly Ducha svatého a jeho přebývání v nás). Tato část začíná slovy: „Mnohem více než symboly...“ a končí až před podtitulem 2.

Návrh postupu vychází z metody tzv. kooperativního učení, jejíž přínos spočívá v tom, že se účastníci učí od sebe navzájem. Každý se dívá na stejné skutečnosti z různého úhlu pohledu na základě odlišnosti mezi sebou a tím se vzájemně obohacují.

Postup:

K. si přečte a promyslí zvolený výchozí text. Doporučujeme podtrhnout si věty, které považujete za důležité a srozumitelné účastníkům své skupiny pro katechezi. Tyto věty vypište na jednotlivé lístky (každou větu na jeden lístek). Způsob práce ve skupině závisí na její velikosti.

Varianta pro větší skupinu (více než 15 účastníků):

K. vypiše jednotlivé věty pod sebe na jeden list papíru (v libovolném pořadí), listy nakopíruje pro každého účastníka katecheze. Po rozdělení listů K. požádá účastníky, aby si věty přečetli a seřadili je podle toho, nakolik je zaujaly. Poté se pokusí najít ve skupině ty, kteří dali na první místo stejnou větu, a vytvoří dvojice nebo trojice, které se shodly. Tyto dvojice či trojice prodiskutují mezi sebou vybranou větu a poté si ve skupině vzájemně představí pořadí dalších vět a pohovoří o nich. Pokud se žádná dvojice na větě neshodne, vytvoří se dvojice či trojice libovolně. Každá si pak musí vybrat větu, s níž bude přednostně pracovat. Celkový čas asi 20 minut.

Ve druhém kroku mluví každé dvojice či trojice představí ostatním vybranou větu a okomentuje ji na základě diskuse ve skupince. Pokud má další skupina stejnou větu, přidá svůj komentář. Teprve poté se k dané větě mohou vyjádřit i účastníci dalších skupin.

Pro zvýšení účinku můžete pracovat metodou „galerie“. K. připraví větší papíry (nejlépe z flipchartu nebo alespoň A3) a ty rozdá každé dvojici či trojici. Ta napíše do hlavičky papíru vybranou větu a pod ní v bodech své komentáře (například: jak větě rozumíme; jakou máme zkušenost; v čem nás věta oslovuje; co nám vypovídá o Bohu či o Duchu svatém; jak je tato skutečnost pro nás důležitá apod.) Poté, co všechny skupiny zpracují svůj plakát, vyvěsí jej v místnosti (přichycením kouskem izolepy na skříně, tabuli apod.) tak, aby se kolem plakátů dalo procházet jako v galerii a všichni účastníci katecheze si je mohli pročíst. Doporučujeme dát vedle sebe plakáty se stejnou výchozí větou.

Výsledkem této aktivity by mělo být ono „přežvýkání“ každé věty a nabídnutí celé řady pohledů a podnětů, ke kterým účastníky přivedla.

Varianta pro malou skupinu:

K. položí lístky s jednotlivými výroky na stůl textem dolů. Musí napsat alespoň o pět lístků více, než kolik je účastníků. Některé věty se mohou opakovat. Na pokyn si každý účastník vezme jeden lístek a zamyslí se nad tím, co mu říká. Udělá si k němu poznámky na svůj čistý list papíru. Poté lístek vrátí na stůl a vezme si jiný. Takto vystřídá alespoň pět různých lístků. K. připraví podobně jako v předchozí variantě pro každý výrok jeden papír A3, do jehož hlavičky výrok opíše většími písmeny. Tyto papíry kolují mezi účastníky a oni na ně připisují své poznámky k jednotlivým větám. Poté papíry opět „vystavíme“ v galerii a K. nebo pověřený účastník moderuje debatu podle zapsaných poznámek.

Pokud je skupina opravdu malá (do pěti lidí), pak se lze obejít bez zápisů a můžete diskutovat přímo. Smyslem zápisů je vytvořit opravdu klid a prostor k hlubšímu zamýšlení nad jednotlivými výroky.

Celou aktivitu zakončete modlitbou, ke které otevřete prostor nasloucháním podobenství o hřivnách. Postavte se, rozsviňte svíci a vyberte lektora, který přečte evangelium. Může to být i více čtenářů podle jednotlivých služebníků (ten, který dostal deset, pět, dvě a jednu hřivnu). Text: Mt 25,14–30. Po četbě se posaďte a nechte prostor pro spontánní modlitbu.

Účastníci katecheze by měli dojít k poznání, že oněmi „hřivnami“ nejsou jen naše schopnosti, jež máme údajně vlastním úsilím rozvíjet, jak je význam tohoto textu obvykle chápán. Onou hřivnou je především dar Ducha svatého, na něhož se učíme být citliví a pod jeho vedením konat dobro.

DUCH SVATÝ PŮSOBÍ VE VŠECH NÁRODECH

Z předchozích příspěvků by mělo být zřejmé, že působení Ducha svatého nelze redukovat pouze na svátosti, ani ne pouze na projevy víry křesťanů. Pro práci s mladými a dospělými lidmi vám nabízíme úryvky ze dvou textů, se kterými můžete pracovat jednak podobným způsobem, jako je uvedeno v předchozím příspěvku, nebo také porovnáním obou textů:

Postup:

- rozdejte účastníkům katecheze Text 1. Požádejte je, aby si jej přečetli. Poté vyzvěte jednoho dobrovolníka, který text nahlas stručně reprodukuje;
- totéž proveďte s Textem 2;
- požádejte účastníky, aby našli v obou textech shodné nebo podobné myšlenky. Nejprve pracuje každý samostatně, poté se každý vysloví k jedné nalezené společné myšlence. Každou z nich zapíše na tabuli nebo flipchart, aby je všechny měli účastníci před očima;
- zkuste v diskusi společně domyslet, co znamenají uvedené myšlenky pro náš dialog s nekřesťany, jaké existují předsudky nebo naopak zda je dobro ve světě spojováno s Duchem svatým.

TEXT 1: úryvek z kázání Vincence Zahradníka, teologa 19. století (kázaní vyšla roku 1833 v knize *Sedmmecítna svátečních kázání*):

Rozjímejme nejprv, kterak Duch svatý působil v jiných a nepřestává působiti mimo nás:

Duch svatý po všechny časy a v každém národu na zemi dobrodĕjnĕ působil a působí. Po všechny časy se nacházeli lidé, nad jiné rozumní, moudří a ušlechtilí. V každém pronárodu země mnoho pěkného pravého a dobrého známo bylo a spolu v skutek se uvozovalo.

Mezi pohany byli mudrcové, jejichžto vtípu, umění a moudrosti se až vposavade dívíme. Ktož by se opovážil říci, že se v těch národech a zemích, v kterých ještě nepanuje víra křesťanská, nic dobrého, nic krásného a vznešeného nenalézá? Pakliže se všude, kde byli a kde jsou lidé, mnoho prospěšných známostí, mnoho dobroty a ušlechtilosti nachází: komu to všechno pravé, dobré a ušlechtilé, jakožto původu přičísti máme? Komu jinému než Bohu, jmenovitě pak Duchu svatému? Všemocný, svatý a moudrý jest Bůh, a protože Duch svatý stejnou mocí svou celé pokolení lidské proniká, učí, šlechtí, vzbuzuje a vede.

Pozorní tedy budme na všechno pěkné, spanilé a dobré, nechť se to kdekoliv nachází, abychom tím povzbuzení byli k plnějšmu chválení a velebení Boha, Ducha svatého. Vězmež také, že se i od lidí, kterýmž nescvítilo a až posavade nescvítilo světlo křesťanské víry, nejednĕ

dobré a spasitelné věci naučiti můžeme, poněvadž Duch svatý i také v nich konal a konati nepřestává dílo své.

Duch svatý v každém pronárodu jiskry pravdy vypouští a semeno moudrosti rozsívá. Tou příčinou plní budme dobré naděje, že se pokolení lidské více i více zvelebuje, šlechtí a k vytyčenému konci svému, ctnosti a blaženosti blíže a blíže přistupuje.

TEXT 2: úryvek z encykliky papeže Jana Pavla II. o misijním poslání církve *Redemptoris missio*, čl. 28 a 29:

Duch se v církvi i v jejích členech projevuje různým způsobem; avšak jeho rozsáhlá přítomnost a působení jsou neomezené prostorem a časem. Druhý vatikánský koncil připomíná působení Ducha v srdci každého člověka jakožto „símě slova“, v náboženských podnětech, v úsilí jakékoli pracovní aktivity, nakolik je orientována na pravdu, na dobro, na Boha. (...)

Přítomnost a působení Ducha se dotýká nejen jednotlivců, ale také společnosti a dějin, národů, kultur a náboženství. Právě tak stojí Duch u vzniku vzácných ideálů a dobrých iniciativ lidstva na jeho cestě: „Podivuhodnou prozřetelností řídí dráhu časů a obnovuje tvářnost země.“ Zmrtvýchvstalý Kristus „působí silou svého Ducha v srdcích lidí, nejen tím, že probouzí touhu po budoucím světě, ale také tím, že inspiruje ony velkolepé myšlenky, čistí a upevňuje je, a tak velká lidská rodina ztvárňuje svůj život a podřizuje celý svět tomuto cíli. A opět: je to Duch, který rozsévá „semena slova“, která jsou tu v ritech a kulturách, a je připravuje k dozrání v Kristu.

Tak nás vede Duch, který „vane, kam chce“ (Jan 3,8), který „působil ve světě ještě dřív, než byl Kristus oslaven“, který „naplňuje svět a ví o všem, co se mluví“ (Mdr 1,7): vede nás k tomu, abychom rozšířili svůj pohled a všímali si v každý čas a na každém místě jeho působení a uvažovali o něm.

Oba texty jsou připraveny jako pomůcka ke katechezi ke stažení na www.cestykatecheze.cz.
Text 1 zde najdete i v současné češtině.

E LETNICE A LETNICE POHANŮ

Letnice (Sk 2,1–13)

Metodika	Obsah
Návaznost na Ježíšovo nanebevstoupení	
Každý účastník setkání si ve své Bibli vyhledá vyprávění o Ježíšově nanebevstoupení. Ve svých úvahách nad těmito texty se zaměříme na příslib seslání Ducha svatého.	Navazujeme na obě vyprávění o Ježíšově vyvýšení (Lk 24,44–53; Sk 1,1–11). Pomocí vyprávění o vyvýšení připojuje Lukáš Skutky apoštolů ke svému evangeliu. Vytváří tak předpoklad pro následující události, které se odehrály o letnicích. V obou vyprávěních o vyvýšení je přislíben Duch svatý (Lk 24,47–49; Sk 1,4–8).
Literární podoba zprávy o Letnicích (Sk 2,1–13)	
Ve dvojicích zkoumáme stavbu a členění zprávy o Letnicích. Dbáme přitom na tyto (a podobné) znaky: dvojí vyprávění o stejném obsahu, spojky, otázky atd.	<p>Zpráva o Letnicích je ve Skutcích apoštolů <i>uměleckým dílem</i>. Můžeme si to uvědomit pomocí grafického znázornění struktury.</p> <p>Základní členění: verše 1–4 (spojky: „a“) verše 5–13 (spojky: „když, tu“)</p> <p>Souběžně stejný obsah: ve verších 2 a 3 a ve verších 7 a 12</p> <p>Seznam národů: verše 9–11a</p> <p>Vyprávění o Letnicích není zprávou, ale je teologickou řečí plnou symbolů:</p> <p>„Všichni byli shromážděni na jednom místě“ vůbec neudává místo. Lukáš chtěl zdůraznit, že „všichni (apoštolové) byli pohromadě“. Od zprávy by se také právem očekávalo, že budou důkladněji vylíčeny vnější okolnosti „hukotu“, „prudkého vichru“ a „rozdělujících se jazyků“. S ničím takovým se neseťkáme. Údaje jsou velmi skrovné. Obrazná řeč o „jazycích“ je dvojznačná. (Jazyk může znamenat jak část mluvidel, tak i řeč samotnou.) Uvážíme-li k tomu, že řeč o „bouři a ohni“ patřila k běžným představám o Boží blízkosti, klademe si otázku, zda vůbec chce Lukáš popisovat vnější události (srov. Iz 66,15: „Hle, Hospodin přichází v ohni... v plamenech ohně.“). „Mluvení jinými jazyky“, které „Duch svatý“ způsobuje, se v této souvislosti (verše 8–11) zřejmě vztahuje na schopnost mluvit „cizím jazykem“.</p> <p>5. verš připomíná Židy z celého světa, kteří připutovali slavit letnice do Jeruzaléma. (Moderátor se může obšírněji zmínit o židovských letnicích podle některého z biblických slovníků, např. LÉON-DUFOUR, X.: <i>Slovník biblické teologie</i>.) Teologicky jde o určitou souběžnost: Podobně jako souvisí vyjití z Egypta (slavené Pesachem) s přijetím Zákona na Sinaji (slavené o letnicích), patří k sobě zmrtvýchvstání (Velikonoce) a seslání Ducha svatého (Letnice).</p> <p>Zůstává otázkou, s čím souvisí „zvuk“ v 6. verši. Zda s „jinými jazyky“, nebo s „hukotem“, nebo s obojím? Rozruch se uklidňuje tím, že každý slyší svou řeč. Nejde tedy ani o „ohnivé jazyky“, ani o „hukot“.</p> <p>I to je důležitým znakem, že nejde o popis vnějších událostí. Otázky ve verších 7n. a 12 názorně ukazují zmatek a údiv účastníků. Seznam národů (ve verších 9–11) neudává skupiny jen jazykové, ale také náboženské („žid i obrácení pohané“). Ani „mluvení jinými jazyky“ neznamená kázání, ale „hlásání velikých Božích skutků“ (v. 11), tedy oslavu a slavnostní vyznání. Vlastní kázání (Sk 2,14–40) je vyvoláno teprve otázkou: „Co to má znamenat?“ (v. 12) Reaguje na povrchní vysvětlení okolostojících („Jsou opilí“, v. 13).</p>
Současný význam Letnic pro nás	
Každý z účastníků setkání se pokusí o krátkou písemnou meditaci. Doplnuje větu: „Letnice (slavnost Seslání Ducha svatého) pro mě znamenají...“	Lukáš vypráví nejen o tom, co se stalo o Letnicích, ale uvádí mnoho typického pro vnímání Ducha svatého v křesťanských obcích. Je tedy rovněž oprávněná otázka: Kde se odehrávají „Letnice“ v našem životě? Jak dospíváme od „strachu“ (srov. učedníky) k „odvaze“ a „přesvědčivé síle“?

Metodika	Obsah
Reakce na výzvu	
<ul style="list-style-type: none"> • Jak jsem postupoval(a), když jsem se musel(a) rozhodnout v záležitosti, která nadlouho určila můj další život? • Jak se dokážu vypořádat s výzvami, které jsou mně adresovány? • Jak vypadají některá rozhodnutí v pohledu nazpět? 	<p>První křesťanské obce, které tvořili většinou Židé, si záhy kladly otázku, zda se křesťanské poselství má obracet jen k Židům. V jejich okolí byli „bohobožní“, kteří sympatizovali se židovstvím, a první misionáři (Pavel) pracovali na pohanském území. První křesťané museli vnímat jako výzvu, zda je možno překročit tyto hranice. Pavlova misie ukazuje, že velmi brzy přistupovali ke křesťanství i jiní lidé než Židé. Pavel na tuto výzvu odpověděl kladně: „Ježíš Kristus... je Pánem všech“ (Sk 10,36). Tento krok od misie mezi Židy k misii mezi pohany patří k tomu nejzávažnějšímu, co se dělo v první obci. Ta se přitom cítila vedena Duchem svatým.</p>
Práce s textem	
<p>Úryvek se pokusíme rozdělit na jednotlivé scény.</p>	<p>Lukáš se zamýšlí teologicky nad rozhodnutím přijímat mezi křesťany i ne-židy. Vypráví o obrácení. Toto vyprávění je nejdelším vyprávěním ve Skutcích. Už takto Lukáš upozorňuje na jeho význam. Nejde mu o jednu událost, jednotlivce či skupinu lidí. Chce ukázat, jak chce Bůh připustit pohany ke spáse zprostředkované Ježíšem Kristem a předávané v církvi.</p> <p>Vyprávění o obrácení je promyšleně rozděleno do 5 scén:</p> <p><i>10,1–8:</i> Kornéliovo vidění v Cesareji</p> <p><i>10,9–16:</i> Petrovo vidění v Joppe</p> <p><i>10,17–23:</i> Petrovo setkání s Kornéliovými posly v Joppe</p> <p><i>10,24–28:</i> Petr a Kornélius v Cesareji</p> <p><i>11,1–18:</i> Petrovo zhodnocení v Jeruzalémě</p> <p>Promyšlené členění prozrazuje obtíže, které s sebou rozhodnutí k misii mezi pohany přinášelo.</p> <p>Petr zde vystupuje v roli „klíčové osobnosti“ (srov. Mt 23,13), která mu v první obci náležela. K Božímu zásahu dochází současně na dvou místech, tyto zásahy vedou k setkání Petra a Kornélia:</p> <p><i>Cesarea a Joppe</i></p> <p><i>10,1–8:</i> Kornéliovo vidění <i>10,9–16:</i> Petrovo vidění <i>10,17–23:</i> poslové u Petra <i>10,24–28:</i> Petr u Kornélia</p> <p><i>Jeruzalém</i></p> <p><i>11,1–18:</i> Petrovo zhodnocení</p>
Působení Ducha svatého na začátku misie mezi pohany	
<p>K dramatickému ztvárnění Sk 10,1–11,18 je třeba stanovit tři místa (Cesarea, Joppe, Jeruzalém) a rozdělit role:</p> <p>Kornélius Boží anděl dva sluhové zbožný voják Petr Duch svatý bratři z Joppe Kornéliovi příbuzní a přátelé apoštolé a bratři v Judsku</p> <p>Závěrečný rozhovor o scénickém provedení.</p>	<p>Boží působení při rozhodování v první křesťanské obci Lukáš popisuje rozmanitě:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vidění: 10,3–7a.11–16 • naslouchání hlasům: 10,13.15.19b.20a.b • přijetí Ducha svatého: 10,44 • působení přijatého Ducha: 10,46 <p>Tyto teologické znaky mají být dramatickým ztvárněním textu zdůrazněny. Všimneme si, kolik pohybu vnáší Boží Duch do dějin, co všechno se dostává do pohybu.</p> <p>Učíme se vnímat Lukášovo vypravěčské umění a Boží působení v církvi.</p>

Další texty, ze kterých je možné čerpat k vlastnímu sebevzdělání i k přípravě katechezí s biřmovanci a s dospělými:

Církevní dokumenty:

JAN PAVEL II. *Dominum et Vivificantem*. Encyklika o Duchu svatém v životě církve a světa z 18. května 1986. Praha : Zvon, 1997. Encykliku je možné též stáhnout z několika internetových stránek.
LEV XIII. *Divinum illud munus* (Boží Dar). Encyklika z roku 1897. Praha : Krystal OP, 1998.

Články a publikace o Duchu svatém:

HŘEBÍK, J. *Duch Hospodinův u proroka Izaiáše: úvaha nad třemi izaiášovskými texty s pneumatologickým motivem*. Praha : Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1998.
BROŽ, J. Duch svatý – princip duchovního života podle biblických pramenů. In: MKR *Communio* 4, 2005, s. 356–379.

O inspiraci a četbě Písma svatého:

Sborník Katolické teologické fakulty z konference k 40. výročí Dei Verbum. Praha : Karolinum, 2007, nabízí tyto texty:

- BROŽ, J. Studium Písma svatého jako „duše teologie“, s. 9–17.
- ČAPEK, F. Inspirace v současné diskusi biblické vědy, s. 18–26.
- PETRÁČEK, T. Na cestě k Dei Verbum: M.-J. Lagrange, inspirace a pravdivost Bible, s. 68–92.
- TICHÝ, L. Dei Verbum a interpretace Písma, s. 131–137.

PŘEHLED TEXTŮ A POMŮCEK ke stažení na www.cestykatecheze.cz k tomuto číslu:

složka	název
1201-22	Biblické obrazy pro katechezi (G. Pera) – seznam
1201-23	Ježíšův křest: Komentář k obrazu Piera della Francesca
1201	Dar Ducha svatého ke křtu: Obraz G. Pery „Ježíšův křest“ a PW prezentace „Ježíšův den“
1201	Duch svatý působí ve všech národech: Text 1 (P. Vincenc Zahradník, přepis původního kázání a jeho přepis do současného jazyka); Text 2 (Úryvek z encykliky papeže Jana Pavla II. o misijním poslání církve, čl. 28 a 29)

Jednotlivé příspěvky Praktické přílohy připravila redakce časopisu. Autorem metodiky E „Letnice a letnice pohanů“ je ředitel Českého katolického biblického díla P. Petr Chalupa.